

Lucrări ale unor sculptori din perioada interbelică, aflate în Muzeul de Artă „Casa Simian” din Râmnicu Vâlcea

Alina-Cristina Cristea
alinutza.2208@yahoo.com

Secolul XX reprezintă o perioadă în care, într-un ritm accelerat, s-au produs multe descoperiri și progrese tehnice. Principalele preocupări artistice din această perioadă se încadrează într-un curent „modernist”¹

Forme noi de artă și concepte artistice au început să conteste valorile trecutului, tradiția marilor clasici români din secolul trecut a fost uitată, Aman, Grigorescu și Andreescu fiind considerați învechiți².

Cel mai mult de pe urma acestei invazii a modelelor occidentale în țara noastră au suferit sculptura și arhitectura. Domeniul sculpturii s-a îmbogățit cu monumente de for public, care au fost plasate în piețele publice, în locurile de unde să fie văzute cât mai mult. O mare dezvoltare a cunoscut în special sculptura funerară.

În ceea ce privește pictura, se cerea ca pictorii români să picteze precum pictorii străini pe care-i cunoscuseră în călătoriile lor în străinătate. S-au înființat societăți de promovare a gustului estetic pentru a înlătura această situație și pentru a promova valoarea românească.

Câteva lucrări realizate de mari talente în sculptură care s-au remarcat și au contribuit la menținerea și consolidarea viziunii realiste în aceea perioadă, se regăsesc în cadrul Muzeului de Artă „Casa Simian” din Râmnicu Vâlcea.

Dimitrie Paciurea (1875-1932)³ – este primul sculptor român cu o viziune monumentală, iar opera sa constituie un punct culminant în arta românească. Născut într-o familie de oameni săraci,⁴ își începe primele studii la Școala de Arte și Meserii din București, la început intenționând să devină un meseriaș specializat și nicidecum un artist.

Nefiind destul de conștient de talentul său, iar sărăcia fiind un obstacol în planurile sale ambițioase, Paciurea nu ar fi realizat opere de valoare dacă profesorul său de la Școala de Arte și Meserii, Hegel, un om luminat și generos, nu i-ar fi condus primii pași și nu l-ar fi îndrumat pe calea învățământului artistic. Susținut de Hegel, Paciurea a plecat la Paris pentru a-și continua și perfecționa studiile. Încă din primii ani de activitate a creat și a expus lucrări de o valoare impresionantă. În 1906 a expus⁵ una din operele capitale ale sculpturii românești, „Gigantul”, lucrare aflată astăzi în Parcul Libertății (o copie se află la Galeria națională), care prin concepția formei și prin expresia plastică, manifestare a unei energii latente, ne duce cu gândul la „Sclavii” lui Michelangelo.

În anul 1909 este numit profesor la catedra de sculptură a școlii de arte frumoase din București⁶, fiind foarte iubit și respectat de elevii săi asupra cărora a exercitat o mare influență stimulatorie prin admirabilele sale calități. În sens strict didactic, ca profesor, într-o școală fără o îndelungată tradiție artistică și care nu-i

¹ Arthur F. Jones, *Introducere în artă*, București., 1992, p. 237

² G. Oprescu, *Sculptura românească*, București., 1965, ediția a II-a revăzută, p. 82

³ Marin Nicolau-Golfin, *Istoria Artei*, vol. II, București, 1970, p. 93

⁴ G. Oprescu, *op. cit.*, p. 93

⁵ *Ibidem*

⁶ *Ibidem*, p. 95

putea oferi nici un fel de satisfacție pentru a putea să își continue activitatea, i-au lipsit spiritul de ordine și disciplina necesară pentru a obține rezultate.

Deși a lucrat numeroase monumente rămase în formă de studii (Mihai Eminescu, Monumentul Unirii), Paciurea nu a mai primit comenzi importante⁷. Descurajat, sculptorul a trăit din ce în ce mai retras, ducând o existență solitară, evitând societatea, cu excepția câtorva amici. Creațiile sale sunt mai ales alegorii, cu forme stilizate (Sfinxul, Himera apei, Himera pământului), dar a realizat și portrete bust, care se disting prin sentimentul adânc de simpatie omenească și au contribuit la dezvoltarea sculpturii românești.

A realizat portrete ale contemporanilor (pictorul Ștefan Luchian, actorul Paciurea – fratele sculptorului, actorii Constantin Nottara și Iancu Brezeanu) și ale unor personalități din cultura românească și universală. O altă serie de portrete, în care se resimte măiestria artistică a lui Paciurea, este cea dedicată personalităților științifice: Spiru Haret, Petre Poni ori pe cel al tatălui pictorului E. Stoenescu.

În colecția de artă a Muzeului Județean Vâlcea se găsesc două lucrări realizate de Dimitrie Paciurea.

Cap de fată,⁸ este o lucrare din gips patinat, realizată de sculptor la sfârșitul secolului XIX. Personajul feminin având o coafură specifică modei din perioadă respective, care încadrează fața cu trăsături fine, este reprezentat frontal, într-o atitudine ușor romantică, accentuată de modul expresiv de tratare al detaliilor fizionomice. (foto. 1)

Portretul *pictorului Eugeniu Voinescu*⁹, realizat tot din ghips, a fost tratat într-o manieră mai impetuoasă, cu un modelaj de umbre și lumini în sens impresionist, care i-a conferit personajului un aer impunător. (foto. 2).

Frederic Storck (1872-1942)¹⁰ – sculptor cu o activitate excepțională, a fost al treilea membru al familiei Storck care s-a consacrat artei. Artă lui Frederick Storck s-a întemeiat pe profesionalism și studii desăvârșite chiar înainte de a intra la Școala de Arte frumoase din București și apoi la Munchen, unde s-a perfecționat din punct de vedere tehnic.

Pentru a-și îmbogăți și consolida cunoștințele, artistul a călătorit pe jos din oraș în oraș, din Italia de nord până la Florența¹¹, intrând în contact direct cu mari maeștrii ai sculpturii din trecut și prezent. Dorea nu numai să guste plăcerea contactului cu minunile artei Renașterii, dar și să mediteze asupra lor, să învețe ceva ce i-ar putea fi de folos toată viața. A exersat chiar și tăierea pietrei ca și fratele său Carol, sau ca sculptorul Tronescu și Brâncuși

Încă de la primele opere el apare ca un profesionist preocupat de amănunte, de precizia formelor și de eleganța compoziției. În anul 1899 la întoarcerea în țară, a primit comenzi pentru realizarea unor busturi: al lui Eliade Rădulescu (pentru Târgoviște), Ion Ghica, Spiru Haret, Anastasie Simu, al compozitorului Castaldi (aflat la Muzeul Storck).

În anul 1906, Frederic Storck a fost numit profesor de desen și modelaj la Școala de Arte frumoase unde, după mărturia foștilor săi elevi, s-a distins prin firea sa serioasă, conștiincioasă, metodică și prin însușirile artistice.

⁷ Marin Nicolau-Golfin, *op. cit.*, p. 274

⁸ Nr. inventar 39; dimensiuni 0,470x0,250x0,240 cm; stare bună de conservare

⁹ Nr. Inventar 40; dimensiuni 0,380x0,220x0,240 cm; stare bună de conservare

¹⁰ Octavian Barboșă, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, București, 1976, p. 21

¹¹ G. Opreșcu, *Sculptura românească*, București, 1965, ediția a II-a revăzută, p. 85

Storck nu a avut ocazia să execute monumente de mari dimensiuni, deși a avut comenzi pentru piețe publice, dar a realizat un număr foarte mare de portrete, de mici dimensiuni, de plachete și medalii.

În colecția de artă din cadrul Muzeului Județean Vâlcea se găsește o lucrare a sculptorului Frederic Storck.

Portretul *Ceciliei*¹² este o sculptură din bronz, ce datează din anul 1908, care o reprezintă pe soția sa, în perioada anilor de tinerețe, cu o figură senină, plină de eleganță, încadrată de plete ondulate. Atitudinea personajului care a fost pusă în valoare prin modul de tratare clasic, sintetic, al formei. (foto. 3.).

Oscar Han (1891-1976)¹³ - s-a născut la București, la 3 decembrie 1891 dintr-un tată de origine germană și o mama româncă din Vrancea. Încă de la începuturile activității, lucrările lui au purtat semnele unei incontestabile individualități creatoare.

În anul 1909 a intrat prin concurs la Academia de Arte frumoase din București¹⁴ unde a studiat cu Dimitrie Paciurea (sculptura) și cu Frederic Storck (desenul). A expus încă de când era student în anul III și a fost premiat la Salonul Oficial. Deși tot în primii ani de activitate și-a făcut cunoscute mai ales calitățile de portretist și de autor ale unor lucrări cu intenții compoziționale, Oscar Han a fost înclinat spre monumentalism.

În anul 1917 a făcut parte dintre cei 30 de artiști, pictori și sculptori trimiși pe front de Marele Cartier General al Armatei¹⁵, pentru a realiza lucrări inspirate din luptele purtate de armata română. Cu aceste opere, statuete și schițe, care poartă pecetea emoției directe resimțite de artist în experiența războiului, Oscar Han a participat, în anul 1918, la expoziția deschisă la Iași în str. Lăpușneanu. După mai mulți ani, aceste lucrări erau apreciate de Cezar Petrescu, care spunea despre ele că „vorbesc despre războiul autentic mai mult decât atâtea monumente care pângăresc în aceeași vreme și piețele noastre publice și amintirea ostașilor care au luptat și murit altfel decât în atitudini de operetă¹⁶”.

La 1 ianuarie 1927, a fost numit profesor suplinitor la catedra de sculptură a Școlii de Arte frumoase din București, unde a împărțit singurul atelier de sculptură cu fostul său profesor D. Paciurea¹⁷, după moartea căruia, rămâne profesor titular până în anul 1946. Oscar Han și-a creat o aură de om respectuos, pedant, ordonat, dorind să dobândească un anumit prestigiu.

Din anul 1911 și până în 1976, anul morții sale, a participat statornic la expoziții oficiale, cât și la unele manifestări peste hotare, unde a prezentat împreună cu alți creatori de prestigiu, arta țării noastre.

Socotind noul drept bază a sculpturii și rămânând preocupat, de-a lungul anilor, de reliefarea plasticității trupului omenesc, Oscar Han și-a relevat viziunea clasică.

Dominate de tendința spre tipizare și simbol, numeroasele portrete pe care le-a realizat se caracterizează prin formele simplificate, monumentale, urmărind concentrarea și reținerea esențialului.

Un număr de 4 lucrări realizate de Oscar Han se regăsesc în colecția de artă din Muzeul Județean Vâlcea.

¹²Nr. inventar 785; dimensiuni 0,330x0,250x0,210 cm; stare bună de conservare

¹³ Octavian Barbosa, *op. cit.*, p. 225

¹⁴ Marin Mihalache, *Oscar Han*, București., 1985, p. 15

¹⁵ Marin Mihalache, *op. cit.*, p. 89

¹⁶ Cezar Petrescu, *Evocări și aspecte literare*, Timișoara, 1974

¹⁷ Marin Mihalache, *op. cit.*, p. 90

Sculptura în bronz *Elegie*¹⁸ datează din anul 1935. Compoziția rezumă aproape toate calitățile de concepție și de realizare monumentală ale artei sculptorului din perioada maturității. Reducția stilistică a formelor naturale se îmbină cu grija pentru redarea detaliilor anatomice, întreaga lucrare fiind străbătută de căldura sentimentului, emoția participării efective. (foto. 4)

Realizată tot în bronz, compoziția *Eden*¹⁹ (foto. 5) datează din anul 1935, se remarcă prin stilizarea expresivă, particularizantă, a celor două forme umane, masculină și feminină. Așezate simetric, cu rotunjimi mai ferme sau mai pronunțată, cele două nuduri, cu capetele sprijinite, unul pe umărul celuilalt, formează un tot ritmic, unitar, grațios.

*Constantin Brâncoveanu*²⁰ – sculptura din bronz, reprezintă macheta statuii monumentale aflată în fața bisericii Sf. Gheorghe din București. Înfațișat în picioare, într-o atitudine firească, cu capul puțin plecat, voievodul poartă costumele orientale specifice epocii, cu tunică lungă, mantie și căciulă cu șurgiuc. În mâna stângă ține cartea, simbolul preocupărilor sale culturale. Sculptorul l-a investit cu însușiri plastice remarcabile, care sugerează stăpânirea de sine și demnitatea, întreaga sa ținută fiind de o impresionantă distincție și conținând o notă de dramatism. (foto.6)

*Vasile Lupu*²¹ – sculptură în bronz, reprezintă, de asemenea, macheta monumentului închinat lui Vasile Lupu, ambițiosul voievod moldovean, iubitor de cultură. Înfațișat în picioare, voievodul, aflat într-o atitudine dinamică, are mâna stângă arcuită, iar în dreapta ține un hrîșov făcut sul. Voievodul are o privire impunătoare, este îmbrăcat într-un costum specific boierimii din perioada respectivă. Peste tunica lungă, poartă caftan, iar pe cap o căciulă. (foto.7)

Acestea sunt câteva lucrări care ne fac să credem că în urma succeselor obținute până acum, preluând și dezvoltând în continuare moștenirea realistă lăsată de sculptorii noștri din trecut, sculptura românească va cunoaște în viitor o mare înflorire.

Summary

In this study we attempted to survey some artworks done by several sculptors noted in the interwar period, becoming some of the highlights figures of the Romanian sculpture (Dimitrie Paciurea, Frederic Storck și Oscar Han) with the contribution they have made to art. The sculptors submitted to this article have a unique and well defined vision.

Dimitrie Paciurea is remarkable by creations, which are especially allegories, with stylized forms, while carrying bust- portraits.

Frederic Storck has made a very large number of small portraits, of plaquettes and medals, although he had the opportunity to make large pieces.

Oscar Han prefers the simplified forms, monumental, seeking to concentrate and retain the essential.

The text seeks to show an overall image which is current committed our sculpture.

¹⁸ Nr. inventar 781; dimensiuni 1,200x0,800x0,750 cm; stare bună de conservare

¹⁹ Nr. inventar 780; dimensiuni 0,600x0,720x0,600cm; stare bună de conservare

²⁰ Nr. inventar 761; dimensiuni 0,120x0,370x0,410 cm; stare bună de conservare

²¹ Nr. inventar 762; dimensiuni 0,830x0,320x0,290cm; stare bună de conservare

Foto. 1. Cap de fată

Foto. 2. Portretul pictorului
Eugeniu Voinescu

Foto. 3. Cecilia

Foto. 4. Elegie

Foto. 5. Eden

Foto. 6. Constantin Brâncoveanu

Foto. 7. Vasile Lupu